

ΜΙΑ ΥΠΟΘΕΣΗ ΜΥΣΤΗΡΙΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟ ΜΑΡΤΙΝ ΜΠΟΡΑ

ΜΠΕΝ

ΡΩΜΗ 1944

ΠΑΣΤΟΡ

ΣΚΟΤΕΙΝΗ ΚΡΑΥΓΗ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ:

ΑΝΤΩΝΗΣ ΚΑΛΟΚΥΡΗΣ

 ΜΙΝΩΑΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ

1

ΡΩΜΗ, 8 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1944

Για άλλη μια φορά, το αεροσκάφος. Και για άλλη μια φορά, το ζώο. Το ίδιο όνειρο σε όλες του τις λεπτομέρειες, μια ομοιότητα ψυχαναγκαστική. Στη Ρωσία, το περασμένο καλοκαίρι. Πλησιάζω προς το αεροσκάφος που έχει καταρριφθεί, προχωρώντας ανάμεσα στους μαυρισμένους μίσχους των ηλιοτρόπιων, φοβούμενος για το τι θα ανακαλύψω. Η φωνή του αδελφού μου ακούγεται από παντού, μα δεν καταλαβαίνω λέξη απ' όσα λέει. Ξέρω μόνο πως είναι η φωνή των νεκρών. Συνεχόμενα ίχνη αίματος μπροστά και πίσω μου. Ακολουθεί το υπόλοιπο όνειρο, ίδιο όπως πάντα.

Ξύπνησα λουσιμένος στον κρύο ιδρώτα (άλλο ένα χαρακτηριστικό που συμβαίνει όλο και πιο συχνά) και προσπάθησα για ώρα να παραμείνω ξύπνιος. Κατάλαβα πως ονειρευόμουν ξανά όταν ο ήχος του ζώου πίσω μου με γέμισε τρόμο. Ένας κοφτός ήχος συρσίματος, λες κι ένα μεγάλωσωμο κυνηγόσκυλο ανέβαινε βιαστικά κάποια πέτρινα

σκαλιά. Ανεβαίνω διαρκώς και τα σκαλιά διπλώνονται σε γωνίες, σχηματίζοντας μια φαρδιά έλικα· ένα εκτυφλωτικό φως μπαίνει από παράθυρα χωμένα βαθιά στον τοίχο, στα δεξιά. Το ζώο μειώνει διαρκώς την απόσταση κατά μερικά εκατοστά και ξέρω μόνο πως είναι θηλυκό και δεν πρόκειται να μου δείξει το παραμικρό έλεος. Ο ήχος από τα πέλματά του είναι σαν μέταλλο σε γυαλισμένη πέτρα, μάρμαρο ίσως. Δεν ανεβαίνω αρκετά γρήγορα για να το αποφύγω. Κοιτώντας τις προηγούμενες καταχωρίσεις σε αυτό το ημερολόγιο, διαπιστώνω πως πρώτη φορά είδα το όνειρο το βράδυ πριν από την ενέδρα, τον Σεπτέμβριο.

Ο Μάρτιν Μπόρα είχε αφήσει κατά μέρος τους εφιάλτες όταν εγκατέλειψε τον φαρδύ δρόμο και μπήκε στο ξενοδοχείο Φλόρα, νωρίς το πρωί. Ένας αγριεμένος λευκός ουρανός, ρυτιδιασμένος εδώ κι εκεί με λεπτά σύννεφα σαν κορδέλες, πρόβαλλε πίσω από τα οικοδομικά τετράγωνα της πόλης. Η Βία Βένετο γέμιζε με φως, σαν αργοκίνητο ποτάμι σε στροφή, εκείνο το Σάββατο που υποσχόταν να εξελιχθεί σε μια κρύα και ανέφελη μέρα. Εσωτερικά, η ψυχή του Μπόρα ήταν ασφαλής, φροντισμένη, προφυλαγμένη. Η αναστάτωση δεν είχε θέση στη ζωή του τις ώρες που ήταν ξύπνιος και, αναπάντεχα, εξακολουθούσε να απολαμβάνει οτιδήποτε απολαυστικό.

Μισή ώρα αργότερα, ο επιθεωρητής της ιταλικής αστυνομίας Σάντρο Γκουίντι στεκόταν μπροστά στον κομψό όγκο του ίδιου ξενοδοχείου, σκιάζοντας τα μάτια με το χέρι του. Στην είσοδο έδειξε τα χαρτιά του σε έναν ανέκφραστο νεαρό στρατιώτη. Ενώ περίμενε στον πολυτελή χώρο υπο-

δοχής προκειμένου να του επιτρέψουν να ανέβει, απέδωσε τα εύσημα στον εαυτό του επειδή είχε φτάσει ως εδώ χωρίς να χαθεί, παρότι συνέχιζε να απορεί για την αναπάντεχη κλήση του στο γερμανικό διοικητήριο.

Στο γραφείο του τρίτου ορόφου κι άλλη αναμονή. Όμορφη ταπετσαρία, ταπισερί γύρω από τα φωτισμένα παράθυρα. Πίσω από το γραφείο, ένας λεπτομερής χάρτης της πόλης, ένας γεμάτος πίνακας ανακοινώσεων, τρεις υδατογραφίες ρωμαϊκών δρόμων, που έδειχναν ακόμη νωπές. Στο έπιπλο του γραφείου, πλήθος χαρτιά τακτοποιημένα σε στοίβες, αν και ήταν φανερό ότι διεκπεραιώνονταν. Κάτω από ένα σημειωματάριο διάφοροι τυλιγμένοι χάρτες, σε διαφανείς θήκες. Ο Γκουίντι είχε δει μια δυο φορές Γερμανούς υπασπιστές. Σκέφτηκε τις άλικες ρίγες στα παντελόνια τους και το ασημένιο πλεκτό σιρίτι στον δεξι ώμο και στο στήθος, σύμφωνα με την τελετουργική επίδειξη της στρατιωτικής ιεραρχίας. Τι μπορούσε να θέλει από εκείνον ο υπασπιστής του στρατηγού Βέστφαλ; Κατά πάσα πιθανότητα το θέμα ήταν διαδικαστικό, εκτός και αν είχε γίνει λάθος. Ωστόσο, δεν έκανε λάθος για τη φωνή που ακούστηκε από την πόρτα, καθώς τα ιταλικά του άνδρα δεν είχαν την παραμικρή ξενική προφορά.

«Καλημέρα, Γκουίντι. Καλωσόρισες στη Ρώμη».

Ο Γκουίντι στράφηκε επιτόπου. «Ταγματάρχα Μπόρα! Δεν περίμενα να σας βρω εδώ».

«Γιατί όχι;»

«Εξαιτίας όσων συνέβησαν στο Λάγκο τον περασμένο μήνα».

Ο Μπόρα μειδίασε και ο Γκουίντι αναγνώρισε για άλλη

μια φορά το ωραίο παρουσιαστικό, την ευγενική ελαφρότητα και επιφυλακτικότητα. «Ναι» είπε ο Μπόρα «ο λοχαγός Λάσερ των SS έχει φίλους».

«Μα καλά, εδώ, στη Ρώμη!»

«Έχω κι εγώ φίλους».

Ο Γκουίντι κλήθηκε να καθίσει στην άλλη πλευρά του γραφείου, όπου η κορνιζωμένη φωτογραφία μιας γυναίκας ήταν το μοναδικό προσωπικό αντικείμενο. Ο Μπόρα δεν προτίμησε την καρέκλα. Κάθισε στην άκρη του γραφείου, πιάνοντας χαλαρά τον αριστερό του καρπό, στο σημείο που συναντούσε το γαντοφορεμένο προσθετικό μέλος. «Λοιπόν, πώς και πήρες εσύ μετάθεση εδώ πέρα;» ρώτησε. «Χθες, έτυχε να περνάω με το αυτοκίνητο από τη Σάντα Μαρία Ματζόρε, και θα σε αναγνώριζα παντού – ανοιχτόξανθα μαλλιά, ψηλόλιγνος και πάντοτε καθωσπρέπει, έβγαινες από την εκκλησία. Βάζεις τα γυαλιά σε όλους μας».

Ο Γκουίντι ανασήκωσε τους ώμους. Η πρόσκληση εξελισσόταν κολακευτικά και δεν ήταν σίγουρος αν του άρεσε. Κατά τα φαινόμενα, ο Μπόρα τον είχε καλέσει αποκλειστικά για λόγους φιλικούς. «Μια απλή μετάθεση ήταν, παρότι δεν περίμενα ποτέ να με φέρουν στην πρωτεύουσα. Για να είμαι ειλικρινής, οι μεγάλες πόλεις με τρομάζουν».

Στο μυαλό του σύγκρινε την ταλαιπωρημένη του εμφάνιση, με τα πολιτικά ρούχα, με την κομψότητα του άνδρα που είχε απέναντί του, παρόλο που δεν ήταν αποτρεπτική λόγω της φιλικής έκφρασης στο νεανικό πρόσωπο. «Κατανοητό. Μην ανησυχείς, Γκουίντι, ξέρω καλά τη Ρώμη. Θα σου δείξω τα αξιοθέατα. Λοιπόν, έχεις αναλάβει κάποια υπόθεση;»

«Δεν ξέρω αν μπορώ να το συζητήσω εδώ».

«Άρα, μάλλον αναφέρεσαι στο ζήτημα με τη Ράινερ. Όλοι γι' αυτό μιλάνε, άσχετα αν ήταν απλώς μια Γερμανίδα γραμματέας της πρεσβείας που έπεσε από το παράθυρο του τέταρτου ορόφου. Καλώς, χαίρομαι που σ' έφεραν εδώ, για να το αναλάβεις. Πού μένεις;»

«Σε ένα σπίτι στη Βία Μερουλάνα».

«Έπρεπε να είχες εγκατασταθεί κάπου πιο κοντά. Είναι μαζί σου και η μητέρα σου;»

«Όχι».

«Ελπίζω να είναι καλά».

«Ναι, ευχαριστώ». Ο Γκουίντι αντιλήφθηκε την έντονη προσοχή του Μπόρα. Η σχέση τους στη βόρεια Ιταλία ήταν τυχαία, λόγω εγκληματικών υποθέσεων όπου, με τον έναν ή τον άλλον τρόπο, εμπλέκονταν Γερμανοί. Αυτή εδώ η υπόθεση ήταν διαφορετική και δεν είχε συνηθίσει να συναναστρέφεται τον Μπόρα χωρίς να υπάρχει άμεσο κίνητρο.

«Θα διαπιστώσεις πως υπάρχουν πολλά πράγματα στην πόλη που θα σου αρέσουν». Ο Μπόρα σηκώθηκε, με τον Γκουίντι να το ερμηνεύει δικαιολογημένα ως σημάδι για την ολοκλήρωση της συνάντησης. «Ας ξαναβρεθούμε αύριο, στις εννέα ακριβώς».

«Δεν είμαι σίγουρος εάν μπορώ».

«Σίγουρα μπορείς». Από τον ζωηρό του βηματισμό μέχρι την πόρτα, ο Γκουίντι πρόσεξε πως –τέσσερις μήνες μετά την επίθεση με τη χειροβομβίδα– ο Μπόρα δεν κούτσαινε τόσο έντονα. Στην πραγματικότητα, έδειχνε εντυπωσιακά καλά.

«Ο οδηγός μου θα σε πάει σπίτι».

«Δεν είναι απαραίτητο, ταγματάρχα».

«Είναι, είναι. Ήρθες εδώ με τα πόδια. Τα αυτιά σου έχουν κοκκινίσει απ' το κρύο». Ο Μπόρα φανέρωσε την ανυπομονησία του, άλλο ένα χαρακτηριστικό που θυμόταν ο Γκουίντι. «Θα σε δω το πρωί».

Μετά τη συνάντηση, ο Γκουίντι τα έβαλε με τον εαυτό του επειδή είχε επιτρέψει στον Μπόρα να καθοδηγήσει τη συζήτηση, να πάρει διακριτικά το πάνω χέρι. Συνέβαινε και στο Λάγκο, αρκετά συχνά ώστε να τον ενοχλεί, ωστόσο ο περιεκτικός δυναμισμός του Μπόρα, εκτός από δυσάρεστος, ήταν και ακαταμάχητος. Δίχως την παραμικρή επιείκεια – συμπεριφορά παράδοξα αντίθετη με τη δική του, αφού ο Γκουίντι δεν ήθελε να ριψοκινδυνεύει, όπως έκανε ο Μπόρα.

Στο τέταρτο έτος του πολέμου, η ζωή στην πόλη ήταν γκρίζα καθώς το γερμανικό υπηρεσιακό αυτοκίνητο διέσχιζε τους δρόμους, όπου οι ελάχιστοι διαβάτες έδειχναν επίσης ισχνοί και γκρίζοι. Ο Γκουίντι εντυπωσιάστηκε από το φυσικό, τεράστιο μέγεθος της Ρώμης. Πολύ μακριά από τη βόρεια επαρχία –όπου ο όρος «Γερμανοί» ισοδυναμούσε απλώς με τον Μπόρα και τη διμοιρία του– εδώ, μετά την απώλεια του Νότου, είχαν συρρεύσει η Βέρμαχτ και τα SS, αλεξιπτωτιστές και ιπτάμενοι, με τα διοικητήριά τους βολεμένα στα καλύτερα ξενοδοχεία και τις κομψότερες λεωφόρους αποκλεισμένες για τους πολίτες. Όλως παραδόξως, η Ρώμη βρισκόταν σε κατάσταση πολιορκίας εκ των έσω. Επίσης παράδοξο ήταν το γεγονός πως είχε δει τον Μπόρα να φορά τα μετάλλιά του. Ο

Γκουίντι δεν τα είχε δει ποτέ στο αυστηρό χιτώνιο μάχης, παρ' όλα αυτά φανέρωναν ό,τι μπορούσε να ειπωθεί για τη στρατιωτική του πορεία. Όταν ο Γερμανός παρατρεχάμενος κατέβηκε για να του ανοίξει την πόρτα, ο Γκουίντι ένωσε πάνω του τα βλέμματα όλης της γειτονιάς, φιλοπερίεργα και εχθρικά.

Όσο για τον Μπόρα, δεν είχε χάσει χρόνο για να αναρωτηθεί μήπως ο Γκουίντι είχε πιεστεί εξαιτίας της πρόσκλησης. Έπειτα από ελάχιστα λεπτά, ο στρατηγός Βέστφאל μπήκε στο γραφείο κρατώντας ένα χαρτί γραμμένο στα ιταλικά.

«Τι λέει εδώ;»

Ο Μπόρα διέτρεξε με το βλέμμα τις λέξεις. «Λέει: “Οι γυναίκες δεν μας αγαπάνε πια / μαύρα πουκάμισα επειδή φοράμε / με αλυσίδες λένε πως πρέπει να μας δέσουν / στη φυλακή να μας πάνε”. Είναι ένα τραγούδι που λένε οι φασίστες στον Βορρά».

«Είναι ηττοπαθές. Γράψε ένα σημείωμα στον Φόα και στον επικεφαλής της Ιταλικής Αστυνομίας Αφρικής* και

* Polizia dell’Africa Italiana (PAI): Η αστυνομία των ιταλικών αποικιών στην Αφρική. Μετά την ήττα των γερμανικών και ιταλικών δυνάμεων από τους Συμμάχους στη βόρεια Αφρική το 1943, ένα μέρος της κατέφυγε στη Ρώμη, όπου χρησιμοποιήθηκε για την τήρηση της τάξης, χωρίς απαραίτητα να συμπορεύεται με το φασιστικό καθεστώς της Ιταλικής Κοινωνικής Δημοκρατίας, καθώς πολλά από τα ανώτερα στελέχη της ήταν ένθερμοι υποστηρικτές της βασιλείας. Η PAI διαλύθηκε μετά την απελευθέρωση της Ρώμης από τους Συμμάχους.

ενημέρωσέ τους ότι μπορεί να είναι αποδεκτό στο Σαλό, αλλά δεν θέλουμε να ακούγεται στη Ρώμη. Αν ο Φόα διαμαρτυρηθεί, τσάκισέ τον».

«Να σας υπενθυμίσω ότι ο στρατηγός Φόα δεν είναι φασίστας, και είναι ήρωας πολέμου. Καλό θα ήταν να αποφύγουμε τις αγριότητες».

«Επίσης είναι κατά το ήμισυ Εβραίος. Ζόρισέ τον και μην ανησυχείς μήπως σε αντιπαθήσει. Οι υπασπιστές δεν πληρώνουν ποτέ τη νύφη».

Όπως εξελίχθηκαν τα πράγματα, ο Φόα αποδείχθηκε ένας δύστροπος ηλικιωμένος που δεν επιθυμούσε παρεμβάσεις από τους Γερμανούς, και ο Μπόρα κατέληξε να αποκτήσει έναν εχθρό εξαιτίας του χαζοτραγουδου. Μετά το τηλεφώνημα, ετοίμασε ένα υπόμνημα για τη συνάντηση του Βέστφαλ με τον στρατάρχη Κέσελρινγκ, το οποίο ίσως υποχρεωνόταν να παραδώσει αυτοπροσώπως, δύο ώρες μακριά, στον ξερό όγκο του όρους Σοράτε. Στο ενδιαμέσο, μαχητικά αεροσκάφη των Συμμάχων διέγραφαν ατελείωτους κύκλους στον ουρανό σαν τα όρνεα, με το βουνό στο βάθος να τρυπάει την ανατολική πλευρά του ουρανού σαν μια αλλόκοτη πέτρινη εκδοχή του Μουσολίνι. Ο Βέστφαλ κλήθηκε από τον στρατηγό Μέλτσερ, τον διοικητή της φρουράς της πόλης και, πριν από το μεσημέρι, ο Μπόρα αναχώρησε για το λημέρι του στρατάρχη.

Επέστρεψε στην πόλη αρκετά αργότερα από την ώρα απαγόρευσης κυκλοφορίας. Στο γραφείο του τον περίμενε ένα μήνυμα από το Βατικανό, με μια χειρόγραφη σημείωση του Βέστφαλ στο περιθώριο. *Ενημέρωσε το υπουργείο Εσωτερικών του Βατικανού ότι θα τους επισκεφθείς αύριο*

πρωί πρωί, για να κουβεντιάσετε το ζήτημα από κοντά. Αν σου τύχει ο Ιταλός καρδινάλιος, πες όχι αν σου τύχει ο Γερμανός, πες ότι θα το εξετάσουμε. Σε κάθε περίπτωση, δώσε τους χαιρετισμούς μου κ.λπ. Φρόντισε να μην παρασυρθείς από τις φιλοσοφίες του Χόχμαν. Τη Δευτέρα αναμένω την αναφορά σου για το θέμα, και για το ταξίδι.

9 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1944

Στις επτά παρά τέταρτο την Κυριακή, μια κρύα, βροχερή μέρα που έκανε τα καλντερίμια κατά μήκος του Τείχους του Βατικανού να γλιστρούν λόγω πάγου, ο Μπόρα κατέφθασε για να συναντήσει όποιον είχε επιλέξει το υπουργείο Εσωτερικών. Από μέσα του ευχόταν να είναι ο καρδινάλιος Μπορομέο, που τον γνώριζε λιγότερο καλά από τον καρδινάλιο Χόχμαν, άρα ήταν πιο εύκολο να του πει ψέματα. Ωστόσο, αποδείχθηκε ότι θα συναντούσε τον καρδινάλιο Χόχμαν· τον ηλικιωμένο που, ως επίσκοπος, δίδασκε ηθική όταν ο Μπόρα ήταν στο πανεπιστήμιο. Ο δραστήριος ογδοντάχρονος, διαβόητος επειδή δεν δεχόταν αντιρρήσεις, πρόσεξε την ανησυχία του Μπόρα και γέλασε με το κοφτό, τσιριχτό γέλιο του. «Τι συμβαίνει, ο στρατηγός Βέσφαλ μού έστειλε ένα παιδί απ' την πατρίδα;»

Ο Μπόρα έσκυψε και φίλησε το δαχτυλίδι του καρδινάλιου.

«Παρακολούθησες τη λειτουργία;»

«Εεε, όχι, Υψηλότητα».

«Πρώτα θα παρακολουθήσεις τη λειτουργία – άλλη μία ξεκινάει όπου να 'ναι, εδώ δίπλα».

Ο Μπόρα κουνιόταν νευρικά καθ' όλη τη διάρκεια της λειτουργίας στο παρεκκλήσι του υπέροχου διαμερίσματος έξω ακριβώς από τα όρια του Βατικανού, όπου απαγορευόταν να εισέλθουν οι Γερμανοί στρατιώτες. Όταν επέστρεψε, ο Χόχμαν έτρωγε ένα γλυκό, δίπλα σε ένα τραπεζάκι. «Αν δεν κοινωνήσες» είπε, με τα γαλάζια του μάτια να τρεμοπαίζουν πρόσχαρα, «σημαίνει πως έχεις εντολές να μου πεις ψέματα».

«Δεν κοινωνήσα» παραδέχτηκε ο Μπόρα. «Όχι όμως γι' αυτόν τον λόγο. Υψηλότατε, ο στρατηγός Βέστφαλ θέλει να σας ενημερώσει πως θα εξετάσουμε το ζήτημα της προληπτικής σύλληψης πολιτών από τις ιταλικές αρχές».

ΣΚΟΤΕΙΝΗ ΚΡΑΥΓΗ

Ρώμη, 1944

Την ώρα που οι Σύμμαχοι συνεχίζουν τον αγώνα για την απελευθέρωση της ιταλικής χερσονήσου, η Ρώμη βιώνει τις τελευταίες μέρες της ναζιστικής κατοχής. Ο κόσμος των ναζί διαλύεται καθώς ο γερμανικός στρατός, η Γκεστάπο και τα SS ερίζουν για την εξουσία, ενώ παράλληλα διοργανώνουν φανταχτερά έκλυτα πάρτι. Όμως είναι και μια περίοδος επιθέσεων από την ιταλική αντίσταση, συλλήψεων και μαζικών εκτελέσεων, υπό τον ήχο των συμμαχικών βομβαρδισμών έξω από τα τείχη της πόλης.

Ο Μάρτιν Μπόρα, αξιωματικός της Βέρμαχτ, αναλαμβάνει τη λεπτή και περίπλοκη αποστολή να διαλευκάνει όχι μία, αλλά δύο υποθέσεις: τον θάνατο μιας νεαρής γραμματέως της γερμανικής πρεσβείας, η οποία ρίχτηκε στο κενό από το παράθυρο του διαμερίσματός της, αλλά και τη διπλή δολοφονία μιας κυρίας της καλής κοινωνίας και ενός ισχυρογνώμονα καρδινάλιου της Αγίας Έδρας, στο σπίτι της πρώτης. Ο καρδινάλιος γνώριζε προσωπικά τον Μπόρα, αφού και οι δύο δρούσαν μυστικά κατά του Τρίτου Ράιχ.

Έχοντας στο πλευρό του τον επιθεωρητή της ιταλικής αστυνομίας Σάντρο Γκουίντι, ο Μπόρα προσπαθεί να αποκαλύψει την αλήθεια. Παρά τις διαφορές τους, οι δύο άντρες αντιμετωπίζουν το έγκλημα, τον πόλεμο και τη δικτατορία γνωρίζοντας ότι η αξιοπρέπεια του ανθρώπου και η επιλογή να πράξεις το σωστό έχουν πολύ σκληρό τίμημα.